

No 3

MAAILMA

SEIKKAILU
No 11
MAAILMA

LÄNNENSARJA • N:o 7 • 1955 •
VALKOINEN
LUOP

HUOMIO, HUOMIO! HYVIÄ

SEIKKAILU
KERTOMUKSIA

JURI NUMMELIN

VIIDESTI- LAUKEAVAT

LÄNKKÄRINOVELLEJA LUKEMISTOLEHDISTÄ

LÄNNENSARJA • N:o 10 • 1956 • 60 mk

SANO SE
ASEIN

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

AILU
AILMA

Viidestilaukeavat

Juri Nummelin

Viidestilaukeavat

Länkkäriinoveljeja lukemistolehdistä

Toinen, korjattu ja täydennetty laitos

Kustantamo Helmivyö

Turku 2020

Juri Nummelin: Viidestilaukeavat
Ilmestynyt alun perin Suomen Länkkäriseuran
julkaisemana vuonna 2004

ISBN 978-952-7211-64-9

Painopaikka: BoD, Norderstedt, Saksa

Esipuhe

Viidestilaukeavat on jatkoa vuonna 2004 ilmestyneelle kirjalleni *Kuudestilaukeavat* (*BTJ Kirjastopalvelu*). Siinä esittelin amerikkalaisia lännenkirjailijoita, joiden teoksia on Suomessa julkaistu kioskipokkareina. Osalta on suomennettu myös novelleja eri lukemistolehdissä, eniten Kanervan kirjapainon legendaarisessa ja pitkäikäisessä Seikkailujen Maailmassa. Teoksessa on mukana myös muutamia klassikkoasemaan nousseita kirjailijoita, joilta on suomennettu pelkästään novelleja, kuten Walt Coburn.

Materiaalia läpikäydessäni löysin kuitenkin useita kiinnostavia kirjailijoita, joilta on suomennettu vain novelleja eri lehdissä, mutta jotka eivät ole klassikkoasemassa. Tein näistä pienen kirjan, jonka Suomen Länkkäriseura julkaisi vuonna 2004 sadan kappaleen painoksena. (Olin itse tuolloin Länkkäriseuran puheenjohtajana, mutta toki asia käsiteltiin hallituksen kokouksessa.) Teoksella oli erikoinen työnimi “Six-Gun Oddments” (neologismi, joka on johdettu sanoista odd ja addment), mutta kokouksessa muistaakseni Anssi Hynynen ehdotti nimeä “Viidestilaukeavat”. Ehkä tekeillä oleva brittilänkkärien hakuteos on sitten “Neljästilaukeavat”. (Seksipokkareita käsittelevä hakuteos lienee johdonmukaisesti “Laukeavat”.)

Pieni painos myytiin loppuun eikä kirjaa ole juuri päätynyt käytettynä myyntiin, vaikka varmasti harva suomalainen lukija sillä oikeasti mitään tekee. Kirjailijavalikoima

on väkisinkin obskuuri eikä monikaan kerää esimerkiksi Seikkailujen Maailmaa niin että lehtiä tulisi myös luettua. Sen verran teosta on kuitenkin vuosien varrella kysely, että päätin tehdä siitä uuden laitoksen, varsinkin kun samalla sen sisältämiä tietoja saisi päivitettyä. Eritoten vapaaehtoisvoimin ylläpidetty ja päivitettävä Fictionmags Index on ollut tuiki tärkeä tiedonlähde, jossa läänkkäri-pulp-lehtien valikoima on lisääntynyt 15 vuodessa todella paljon. Siltikään en löytänyt kaikille novelleille alkuperäistä nimeä, ja tässä käytän termejä “todennäköisesti”, “ilmeisesti” ja “mahdollisesti” osoittamaan, että tieto ei ole varma.

Muutaman kirjoittajan kohdalla on selvinnyt oleellisesta uutta tietoa esimerkiksi sukupuolesta, osa on paljastunut jonkun toisen kirjoittajan käyttämäksi salanimeksi. Osalle kirjailijoista on löytynyt jopa lisää suomennettuja novelleja.

Sen verran kirjaa päivittäessä on selvinnyt, että Seikkailujen Maailmaa julkaisseella Kanervan kirjapainolla on ollut usein käytettävissään jonkin pulp-lehden yksittäinen numero, joista on sitten suomennettu lähes kaikki novellit ja lopulta käytetty myös kansikuva. Tällaisia yksittäisiä numeroita ovat olleet esimerkiksi Western Short Stories joulukuun 1956 ja Double Action Western kesäkuun 1959. Tiedossa ei ole, mistä Kanervan kirjapaino lehdet sai, mutta ehkä sekin joskus selviää.

Teosta täydentäessä ei valitettavasti ollut mahdollista lukea novelleja uudestaan tai lukea niitä novelleja, jotka alun perinkin jäivät lukematta. Toivottavasti teos kuitenkin

täyttää tarkoituksensa näinkin.

Teoksen alkuperäinen taitto noudatteli Timo Ronkaisen taittoa esikoisteokseeni *Pulpografia* (2000), mutta tässä on pyritty yksinkertaisempaan ulkoasuun.

Turussa lokakuussa 2020

Juri Nummelin

Lukijalle

Viidestilaukeavat on, kuten kirjan nimi kertoo, jatkoa 2004 ilmestyneelle kirjalleni Kuudestilaukeavat, joka esittelee amerikkalaisia lännenkirjailijoita, joilta on suomennettu kokonaisia pokkareita. Mukana kirjassa on joitakuita merkittävänä pidettyjä kirjailijoita, joilta on käännetty vain novelleja. Tällaisia ovat esimerkiksi Walt Coburn ja Peter Dawson.

Viidestilaukeavat esittelee vain ja ainoastaan sellaisia amerikkalaisia lännenkirjailijoita, joilta on käännetty pelkästään novelleja ja jotka eivät ole välttämättä mitään alansa klassikoita. Mukana on muutamia vähän tunnetumpia kirjailijoita, kuten Cliff Farrell, mutta enemmän joukossa on hyvin marginaalisia kirjoittajia, joista amerikkalaisetkaan alan harrastajat eivät tiedä nimen lisäksi paljon mitään.

Suurimmaksi osaksi tässä kirjassa on kyse pulp-lehtien novelleista. Pulp-lehdistä on pitkä johdanto kirjoissani *Pulpografia* ja *Kuudestilaukeavat*, joten ei siitä tämän enempää tässä. Lehdet, joissa tämän kirjan esittelemiä kirjailijoita on julkaistu, ovat olleet lähinnä Seikkailujen Maailma ja Jännityslukemisto – Seikkailukertomuksia. Edellinen oli lahtelaisen Kanervan kirjapainon vuosina 1937–1963 julkaisema lehti, joka on kaikista suomalaisista lukemistolehdistä ollut lähinnä aitoa amerikkalaista pulp-lehteä. Jälkimmäinen taas oli suuren Ilmarisen viikottain ilmestynyt lehti, jossa julkaistiin paljon kotimaisten kirjoittajien tekstiä,

mutta varsinkin 1950-luvun lopulta alkaen myös ulkomaisia kirjailijoita. Jostain syystä Ilmarinen alkoi käyttää enemmän käännöstekstejä vasta kun Jännityslukemisto ja Seikkailukertomuksia yhdistettiin omaksi lehdekseen 50-luvun lopussa. Aiemmin lehdissä oli paljon lyhyitä nimettömiä juttuja. Uusi toimituskäytäntö oli selkeä parannus lehden tasoon.

Viidestilaukeavat ei taatusti ole täydellinen kirja. Näiltä kirjailijoilta – ja varmasti monilta muilta heidän kollegoiltaan – on suurella todennäköisyydellä käännetty muitakin novelleja. Ajan- ja tilanpuute eivät mahdollista täydellistä lukemistolehtien läpikäyntiä. Ehkä joskus tulevaisuudessa saadaan aikaan vapaaehtoisprojekti, jossa lukemistolehtien sisältöjä saadaan esille samalla tavalla kuin brittiläis-amerikkalaisella Fictionmags-sivulla (osoite lähdeluettelossa kirjan perässä).

Kaikkia tässä esiteltyjä tekstejä ei ole ollut mahdollista arvioida kriittisesti, valitettavasti. Ehkä lukija innostuu tekemään omat arvionsa sivun reunaan.

Kirjasessa esitellään kuitenkin amerikkalaisia lännenkirjailijoita, joita ei Suomessa muuten tunneta. Nettidivarien ansiosta vanhoja pulp-lehtiä ja jenkipokkareita pystyy Suomeenkin tilaamaan melko kivuttomasti.

Kiitos jälleen kerran lukuisille ihmisille ja Suomen Länkkäriseuralle kirjan julkaisusta. Eritoten kiitos Tapani Bagelle sekä James Reasonerille ja tämän ylläpitämälle WesternPulps-sähköpostilistalle.

Omistan kirjan Elinalle, joka ei varsinaisesti jaa kiinnostustani obskuureihin lännenkirjailijoihin, mutta sietää epämääräisiä lehti- ja kirjakasoja paremmin kuin olisin alun perin uskonut. Hänen mukaansa minun intiaaninimeni on ”Hakee-Tietoa-Äijistä”.

Turussa 10.8.2004

Juri Nummelin

VIIDESTILAUKEAVAT

Viidestilaukeavat esittelee amerikkalaisia lännenkirjailijoita, joilta on suomeksi julkaistu novelleja eri lukemistolehdissä, kuten *Seikkailujen Maailmassa*. Kirjassa esitellään yli sata kirjailijaa, ja joukossa on useita pienen klassikon asemaan nousseita kuten Cliff Farrell ja Noel Loomis.

Tunnetun populaarikirjallisuuden tutkijan Juri Nummelinin *Viidestilaukeavat* on kätevä tietoteos lännenkirjallisuuden historiasta kiinnostuneille, mutta myös nostalginen nojatuolimatka aikaan, joka ei enää palaa. Teos kertoo samalla, että kioskilänkkäritkin ovat olleet monimuotoisempia kuin yleensä on ajateltu.

Teos on täydennetty ja korjattu laitos alun perin vuonna 2004 pienenä painoksena ilmestyneestä kirjasta.

ANNENSARJA * N:o 10 * 1956 * 60 mk

SANO SE
ASEIN

ISBN 978-952-7211-64-9

9 789527 211649

Kansi: Timo Ronkainen